

FOGÁSZATI ASSZISZTENS

SZAKMAISMERTETŐ INFORMÁCIÓS MAPPA

Humánerőforrás-fejlesztési Operatív Program
(HEFOP) 1.2 intézkedés

„Az Állami Foglalkoztatási Szolgálat fejlesztése”

FOGÁSZATI ASSZISZTENS

Feladatok és tevékenységek

A fogak és a száj betegségeinek kezelésével már az ókori keleti civilizációkban is foglalkoztak. Az egyiptomi múmiák árulkodnak a korabeli fogproblémákról és azok kezeléséről is. A múmiák fogazatán jól látszanak a szuvasodások, kopások és gyulladások nyomai. A halottakat úgy temették el, hogy kihullott fogaikat aranydróttal az álkapcsukhoz rögzítették. Az egyiptomiak mentát használtak a száj ápolására, ismerték a fogtömést és az öblögetést is.

Úgy ezer éve a görögök alapozták meg az orvostudományt és a fogorvoslás alapjait is ők rakták le. Felfedezték, hogy az enyvelő és a nyál közösen tisztítja a fogakat. Ismerték a szuvas fogak kezelését, a foghúzást is. Tárgyi emlékeket is találtak ezekből az időkben: ólomból készült fogókat, aranyból, ezüsből, különböző állati csontokból készült fogpótlásokat.

A római császárság idején foglalkozássá nőtte ki magát a fogpótló tevékenység. A rómaiak használtak már fűrőt is. Fájdalomcsillapítóként ópiumot alkalmaztak.

A Római Birodalom bukása után a középkorban, Európában csak a népi gyógyászat segítette a fogfájással küszködőket, akik véső elkeseredésükben Szent Apollóniához fordulhattak segítségért. Népi módszerek voltak a füstölés, az érvágás és a piócás kezelés.

A XVIII. században utazó borbélyfelcserek, a kor sebészei kezelték a fogproblémákat is. A fájós fogakat rendszerint fogóval kihúzták. Altatást még nem ismertek, ezért fontos volt a gyorsaság.

A fogápolás Európában sokáig ismeretlen fogalom volt. A fogkefét, mint oly sok mindent Kínában találták fel, a XVI. században. Európában csak 200 évvel ezelőtt kezdték használni a faragott csontba illesztett lószőr fogkefét.

A fogászati és a fogápolási eszközök legnagyobb fejlesztője a XIX. századtól az Egyesült Államok. Az „amerikai mosoly 32 foggal” nem véletlenül lett az amerikai nép védjegye. Fogászati fűrőket, pedálos és elektromos fűrőket fejlesztettek ki, majd az ötvenes években

a levegőturbínás fűrőt hozták létre. A fogakat már nemcsak fűrni, csiszolni is lehetett. A fogászatban a XIX. század végétől alkalmazzák az altatókat és a fájdalomcsillapítókat.

A fogorvoslás hatalmas fejlődés után ért el a mai szintre folyamatosan új eljárásokkal gazdagodik. Napjainkban a fogorvoslást fogszakorvos végzi, legfőbb segítője a fogászati asszisztens.

A fogászati asszisztenssel általában akkor találkozunk, ha elmegyünk a fogorvoshoz ellenőriztetni a fogunkat. Amikor fogorvosnál vagyunk, annyira elfoglal minket panaszunk, a fogászati kezelés izgalma, hogy a legtöbbször észre sem vesszük segítőjét, a fogászati asszisztensét. Ha fogászati kezelés közben megfigyeljük a fogorvos munkáját, érdekes dolgokat tapasztalhatunk. A fogorvosnak „szinte négy keze van”, kettő a sajátja, kettő pedig az asszisztensé. A fogászati asszisztens sokszor az orvos mozdulat töredékéből tudja, hogy mit kell tennie. Melyik műszert kell az orvos kezébe adnia, milyen anyagot kell előkészítenie, mit kell a betegnek mondania.

A fogászati asszisztens feladata, munkája azonban jóval bonyolultabb és összetettebb annál, mint amit egy-egy fogászati kezelés alkalmával láthatunk.

Melyek a jellemző feladatok, tevékenységek ebben a szakmában?

A fogászati asszisztens fogászati rendelőben, kórházban vagy klinikán dolgozik. A fogászati asszisztens kapcsolata a beteggel abban a pillanatban elkezdődik, ahogy a páciens belép a rendelő ajtaján. Az asszisztens hívja be a beteget, majd rögzíti a beteg adatait. Fontos feladata a páciens , felvilágosítása, illetve az orvos tájékoztatása. Aki ezt a szakmát választja, hivatást is választ. Mint minden egészségügyi szakmában, itt is nagyon fontos betartani a szakmai, etikai normákat. A betegeket minden életkorukban autonóm személyiségnek, partnernek kell tekinteni. A kezeléseket előtt beállítja a fogorvosi széket, előkészíti az érzéstelenítéshez szükséges eszközöket, gyógyszereket, a fogászati beavatkozásokhoz használatos, műszereket. Szinte minden fogorvosi tevékenységnek ugyanaz a forgatókönyve. A fogorvos először megvizsgálja a fogakat és meghatározza a „betegséget”. Ezt tükörrel és szondával végzi. Ha az orvos tudni akarja, mit rejt a fog belseje, a páciens fogáról vagy fogsoráról röntgenfelvételt készít. Az asszisztens feladata az eszközök biztosítása a fogorvos számára. Az asszisztens végzi a fogak röntgenezését is.

Elkészíti a fogröntgenfelvételeket, előhívja a röntgenfilmeket. Ehhez speciális végzettség szükséges: fogászati röntgen asszisztensi képesítés.

A fog- és gyökértömés, fogpótlás, fogeltávolítás, szájsebészeti beavatkozások, fogszabályozás, valamint a gyermekfogászati beavatkozások mellett, a fogorvos tevékenységének legalább olyan fontos része a megelőzés, a felvilágosítást, a tanácsadást és az egészségnevelést szolgáló feladatok ellátása. Ezekben a tevékenységekben az asszisztens folyamatosan asszisztál, segédkezik az orvosnak. Munkájához tartozik a fogászati műszerek tisztítása, fertőtlenítése és sterilizálása, a tömőanyagok keverése, injekciózáshoz való előkészítés, lenyomatok kiöntése, előkészítése is.

A fogászati asszisztens a betegirányítás és betegellátás során kommunikációs és adminisztrációs feladatokat is ellát. A fogászati asszisztensnek tisztában kell lennie az egészségügyi biztosítási és finanszírozási rendszer fogászati vizsgálatokra vonatkozó szabályaival. A fogászati kezelések drágák, többféle finanszírozási keretből végezhetők el (OEP, egészségpénztárak, magán). Pontosan ismernie kell, hogy az adott beavatkozásra milyen támogatást vehet igénybe a páciens.

Milyen anyagokkal, eszközökkel kell dolgoznia?

Az asszisztens a fogászati kezeléshez szükséges eszközöket biztosítja a fogorvos részére. Ezeket az eszközöket nagyon jól kell ismernie, hiszen az orvosnak gyorsan kell átnyújtania a megfelelőt a kezelések során.

Az eszközöket csoportosíthatjuk aszerint, hogy mire használjuk őket. Így lehetnek: vizsgálóeszközök, (pl.: szájtükör, nagyító), tömőműszerek (pl.: tömőritő, simító), foghúzó fogók (pl.: alsó fogó, felső fogó, gyökérfogó, stb.), gyökérkezelő eszközök (pl.: idegtű, gyökércsatorna tágító), technikai eszközök (pl.: gipszkeverő csésze, viaszkes, lenyomat kanalak, dörzscsésze üvegrúd), védőeszközök (pl.: orvosi kesztyűk, arcmaszk, köpeny).

Az asszisztens feladata a különböző gépek (fűrőgép, ultrahangos készülék, fogröntgen, ultraibolya lámpa) tisztántartása, előkészítése és a fogorvos számára. Az asszisztens kezeli a sterilizátort is. A sterilizátorba helyezi a megtisztított, fertőtlenített eszközöket.

A fogorvosok által használt anyagok (érzéstelenítők, tömőanyagok, lenyomatanyagok, fertőtlenítőszer, hidak, koronák, műfogsorok, ragasztóanyagok, fogviasz, vatta rolni,

papírvatta, tamponok, alkohol) és gyógyszerek, mérgező alapanyagú szerek előkészítése is az asszisztens feladata.

Hol végzi a munkáját?

A fogászati asszisztens épületen belül, zárt térben: fogászati rendelőben, laboratóriumban vagy műtőben dolgozik. Ezek a helyiségek rendelőintézetekben, kórházakban, iskolákban, esetleg magánlakásokban lehetnek.

Munkája során kikkel kerül kapcsolatba, kikkel van dolga?

A fogászati asszisztens a fogorvossal, esetleg kis stábbal dolgozik együtt (fogászati asszisztensek, fogtechnikusok). Kapcsolatba kerülhet és együttműködhet a rendelőintézet, illetve a kórház vezetőjével. Folyamatos kapcsolatban van más asszisztensekkel, orvosokkal, anyag- és gépi berendezéseket szállítókkal, karbantartókkal és javítókkal. Legfontosabb kapcsolatát a betegekkel alakítja ki. A betegek lehetnek felnőttek, idősek, fiatalok, gyerekek. Járhatnak alkalmi szerűen vagy rendszeresen a rendelésekre. A fogászati beavatkozások a hétköznapi ember számára sok esetben ijesztő események. Fontos, hogy a gyerekek, fiatalok bizalmának megnyerésében az asszisztens is részt vegyen. Bátorító magatartásával segítheti, hogy a felnövekvő nemzedék ne csak akkor menjen fogorvoshoz, amikor már nem lehet megmenteni a fogat, hanem akkor is, amikor még nincs baj.

Követelmények

Milyen fizikai igénybevétellel, megterheléssel jár a munkavégzés?

A fogászati asszisztensnek munkája elvégzéséhez megfelelő állóképesség szükséges, mivel egész napját állva, illetve kisebb mozgásokkal tölti. A fogászati beavatkozások aprólékos, nagy odafigyelést, koncentrációt igénylő tevékenységet követelnek az asszistenstől.

Milyen környezeti ártalmakkal, hátrányokkal járhat a szakma gyakorlása?

Baleseti lehetőségek adódhatnak a műszerek, eszközök, gépek és különféle anyagok használata során. Előfordulhat kéz-, láb- és szemsérülés, égési sérülés, elcsúszás, áramütés veszélye. Egészségre ártalmas tényezők lehetnek a vegyi anyagok (akrilát, savak, lúgok, galvánelektrolit párolgása), porok. A fogászati asszisztent az amalgámtömés elkészítésekor a belélegzett higanygőz is veszélyeztetheti.

A fogászati asszisztensre a legnagyobb veszélyt a betegektől kapható fertőzések jelentik. Ez érvényes az olyan megbetegedések esetében, amelyek cseppfertőzéssel terjednek, valamint olyanokra is, amelyek fertőzésveszélyét a páciens vérével való közvetlen érintkezés okozza.

Milyen egészségügyi követelményeket támaszt ez a szakma?

Fontos tudni, hogy minden foglalkozásnak szigorú egészségügyi alkalmassági feltételei vannak.

A fontosabb szempontok közül néhányat kiemelünk, tájékoztató jelleggel:

- ép hallás,
- karok, kezek, ujjak használata,
- jó beszélőképesség,
- jó állóképesség,
- jó látás,
- fokozott figyelem.

A foglalkozás gyakorlása során felmerülő kockázati tényezők:

- tartós állómunka,
- felmerülhet allergia,
- veszélyes anyagok használata.

Milyen egyéb tulajdonságok megléte kedvező ebben a szakmában?

Az emberi test viszonylag kis területén kicsi, nemegyszer apró eszközöket használó fogorvos asszisztenseként munkájához elengedhetetlenül szükséges a jó látás, a jó térlátás. A fogpótlásnál a megfelelő színárnyalat megválasztásában fontos szerepet játszik a jó színlátás.

A fogászati asszisztensi munka jó kéz- és ujjügyességet feltételez. Valamennyi fogászati beavatkozás biztos kézhasználatot igényel nemcsak a fogorvostól, hanem asszisztentstől is. A gyakran hosszú kezelési szakaszok (például egy fogsor beillesztése) sok türelmet, ügyességet, pontosságot és gyorsaságot kívánnak az asszisztentstől.

Fontos, hogy megtalálja a megfelelő kapcsolatot a pácienssel, hisz az ő együttműködése nélkül a fogászati beavatkozást nem lehet elvégezni. Bizalomra épülő kapcsolatot kell kialakítani a beteggel, hiszen a kezelés alatt biztatni kell, lelket önteni belé, tanácsokat adni, segíteni.

Milyen tantárgyakban kell jó eredményt elérni ehhez a szakmához?

A fogászati asszisztensi képzés biológiai (anatómia, élettan), kémiai és fizikai ismeretekre épül. Ezekből a tantárgyakból érdemes jól teljesíteni.

Hasznos lehet az alapvető számítógépes ismeret, hisz az adminisztrációt számítógépen végzik. Az idegen nyelv ismerete, az új szakirodalmak megismerésén túl, az egyre több külföldi vendéggel való kommunikációhoz is szükséges.

Milyen érdeklődési kör a legelőnyösebb ebben a szakmában?

A fogászati asszisztens szakmát választók szeretnek olyan tevékenységet végezni, amellyel segítenek másoknak életük vagy egészségük javításában. Ugyanakkor szeretnek másokkal együtt, szoros csapat munkában dolgozni.

Aki ezt a szakmát választja, kedveli a gépeket, eszközöket is. A feladatokat szereti saját erőfeszítése és tudása alapján elvégezni. A fogászati asszisztensi munka szigorú szakmai szabályok szerint folyik, vagyis fontos, hogy aki ezt a munkát végzi, szeresse a szervezett, meghatározott sorrendet követelő munkát.

Miért szép és vonzó ez a szakma?

A fogászati asszisztens munkája során nagyon sok olyan emberrel találkozik, akik egy-két átvirrasztott gyötrelmes éjszaka után kerülnek a fogorvosi székbe. A fogfájás az egyik legnagyobb szenvedést okozó fájdalom, de munkájával, együttérzésével, biztatásával sokat segíthet a szenvedő embereknek. Ezek a hivatás talán legszebb pillanatai.

Szakképzés

A fogászati asszisztens **képzés célja** a fogászati alapellátásban, kórházi, klinikai ellátásban dolgozó szakemberek képzése, akik asszisztálnak a fogorvosnak a fogászati beavatkozások előkészítésében és lebonyolításában. Kialakítják a higiénés követelményeket és munkafeltételeket, elvégzik a betegirányítás és betegellátás kommunikációs és adminisztrációs feladatait.

Előképzettség

Az iskolarendszerű képzésben való részvétel előfeltétele a középiskolai végzettség. A képzésben való részvétel szakmai egészségügyi alkalmassági vizsgálatához kötött.

Iskolarendszeren kívüli képzésben való részvételhez középiskolai végzettség, valamint 2 éves igazolt, fogászati munkaterületen eltöltött gyakorlat, vagy általános ápoló és általános asszisztensi végzettség és fogászati munkaterületen letöltött munkaviszony szükséges.

Képzési idő

A középfokú szakképesítés 60 százalékában gyakorlati képzés folyik. Iskolai rendszerű képzés esetén a képzési idő 1 év. Egyéni felkészülés nem lehetséges.

A szakképzés elméleti és gyakorlati tárgyai

Anatómia-élettan; Táplálkozási alapismeretek; mikrobiológia-immunitástan; Általános és orális patológia; Belgyógyászati-gyógyszertani alapismeretek; Fogorvosi váró, rendelő berendezése, műszerei, higiénéje; Munkavédelem; Elsősegélynyújtás; Konzerváló fogászat; Fogpótlástan, Anyagtan;

Fogtechnikai alapismeretek; Gyermekfogászat, Fogszabályozás; Fogászati Radiológia; Szájsebészet; Fogászati prevenció; Ügyvitel; Etika; Pszichológiai alapismeretek.

A szakképesítés vizsgakövetelménye

A szakmai vizsga elméleti és gyakorlati részekből áll. A szakmai elméleti vizsga írásbeli részének vizsgakérdéseit, a Népjóléti Minisztérium központilag határozza meg. Az írásbeli vizsga — komplex feladatsor formájában — a képzési program szakmai és készségfejlesztő tantárgyi követelményeinek teljesítését méri.

A vizsgázó a fentiekben említett tantárgyakból tesz szakmai elméleti vizsgát.

A gyakorlati vizsga két részből áll.

Megelőző vizsgafeladat olyan gyakorlóterületen szervezhető, ahol a személyi és tárgyi feltételek, valamint a betegforgalom ezt lehetővé teszik. A vizsgázónak asszisztálást kell biztosítani a következő munkafolyamatok során: konzerválás, fogpótlás, szájbetegk ellátása, szájsebészeti ellátás, tanácsadás beavatkozások után, röntgenrendelés.

Ezt követően kerülhet sor a vizsgabizottság előtti gyakorlati vizsgára, az iskolai vagy demonstrációs teremben. A vizsgán értékelt tevékenységek, munkafolyamatok: tevékenység előkészítése, munkaterület szervezése, feladat elvégzéséhez szükséges eszközök kiválasztása, a tevékenységgel kapcsolatos dokumentációs feladatok pontos elvégzése.

A gyakorlati vizsga során fontos szempontok a munkafolyamat elvégzésének szakszerűsége, minősége, a higiénés követelmények, munkavédelmi szabályok betartása és a vizsgázó viselkedéskultúrája, kommunikációs készsége.

A szakképesítés OKJ azonosító száma: 52 5046 01

Kapcsolódó foglalkozások

Fogtechnikus

Orvosi műszerész

Szerviz-technikus

A szakképesítéssel betölthető munkakörök

Általános asszisztens

Fogászati szakasszisztens

Klinikai fogászati higiénikus

A szakmával kapcsolatos további információk részletesen a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet: www.nive.hu honlapján található, Szakképzési dokumentumok címszó alatt.

Szakmai gyakorlat és szakmai továbbképzés az Európai Unióban

Az alábbi honlapon különböző nemzeti és nemzetközi oktatási-képzési pályázati programok találhatóak. Így többek között az Európai Bizottság Socrates oktatási, és Leonardo da Vinci szakképzési programjai, valamint a felsőoktatásban résztvevők közép-európai CEEPUS programja.

A honlap információt nyújt a felsőoktatási rendszereket támogató Tempus III, és az Erasmus Mundus programokról, valamint az Európai Unió Kutatási és Technológiafejlesztési Keretprogramjának lehetőségeiről.

Elérhetőség: www.tka.hu

Kereseti lehetőségek:

Az egyes foglalkozások átlagkereseti statisztikáját – több évre visszamenőleg – az Állami Foglalkoztatási Szolgálat honlapján teszi közzé, a Statisztika menüpontban (egyéni bérek és keresetek statisztikája).

Elérhetőség: www.afsz.hu

Elhelyezkedési lehetőségekről tájékozódhat az Állami Foglalkoztatási Szolgálat kirendeltségein, a www.afsz.hu internetes elérhetőségen, vagy mobiltelefonon a <http://wap.afsz.hu> linken.

A fogászati asszisztens foglalkozást bemutató **pályaismertető film** elérhető az Állami Foglalkoztatási Szolgálat www.afsz.hu, valamint a Nemzeti Pályainformációs Központ www.npk.hu, továbbá az e-pálya www.epalya.hu internetes elérhetőségeken.

A szakma jövőjéről készült tájékoztatás a <http://www.epalya.hu/munka/foglalkozas.php> weblapon érhető el, a foglalkozás megadásával.

Kiadja: Foglalkoztatási és Szociális Hivatal
Felelős kiadó: Pirisi Károly főigazgató

Ez a kiadvány az Európai Unió és a Magyar Állam társfinanszírozásával 2005-ben készült. Aktualizálva 2008-ban.
A jelen dokumentum tartalma nem feltétlenül tükrözi az Európai Bizottság a tárgyra vonatkozó hivatalos véleményét.